

67
SV

FACTS

E u r o p e i s k a a r b e t s m i l j ö b y r å n

ISSN 1681-2182

Buller i siffror

Den här rapporten är den första i en serie temarapporter från riskcentrumet om en specifik risk, sektor eller grupp av arbetstagare. Syftet är att beskriva situationen i Europa när det gäller exponering för buller på arbetet, ringa in riskgrupper samt belysa tendenser och nyttillkomna problemområden. Dessa verksamheter utgör en del av ett mer omfattande projekt som syftar till att tidigare ringa in nyttillkomna tendenser och risker på arbetet för att bidra till en mer målinriktad resursanvändning samt möjliggöra snabbare och mer effektiva insatser.

En växande andel arbetstagare är anställda i tjänstesektorn. Detta är anledningen till att rapporten inte bara innehåller information för sektorer som är väl kända för att ha hög bullerexponering, som byggbranschen, tillverkningsindustrin och lantbruket, utan även för mer kvinnodominerade, serviceinriktade verksamheter, som undervisning och teletjänstcentraler.

Exponering för buller

Bullernivåerna överskrider fortfarande regelbundet gränsvärdena i många sektorer, till exempel i lantbruket, byggbranschen, tekniksektorn, livsmedels- och dryckesindustrin, träförädlingsindustrin, gjuterisektorn eller underhållningsbranschen.

Hantverkare, specialarbetare, jordbruksarbetare och militärer är mest utsatta för höga bullernivåer. I vissa sektorer kan kvinnor vara särskilt utsatta för starkt buller. Andelen kvinnor som rapporterar bullerexponering är mycket större i de nya medlemsstaterna än i EU-15. I Tjeckien är till exempel 75 % av de arbetstagare som exponeras för buller inom textilindustrin kvinnor, följt av 50 % inom livsmedelsindustrin.

I de nya medlemsstaterna är lantbruket och gruvindustrin de sektorer som har den högsta andelen utsatta arbetstagare, följda av tillverkningsindustrin. Andelen utsatta arbetstagare i dessa sektorer är också större än i EU-15.

Exponering för starkt buller verkar även drabba allt fler yngre arbetstagare. Enligt undersökningar utförda av Europeiska stiftelsen för bättre levnads- och arbetsvillkor anmälde anställda med lärlingskontrakt eller andra former av praktiktjänstgöring mer hörselproblem under 2000 än under 1995. Särskild uppmärksamhet bör därför ägnas åt utbildningen av unga arbetstagare, med en mer specifik inriktning på deras hälsoproblem.

Hälsoeffekter

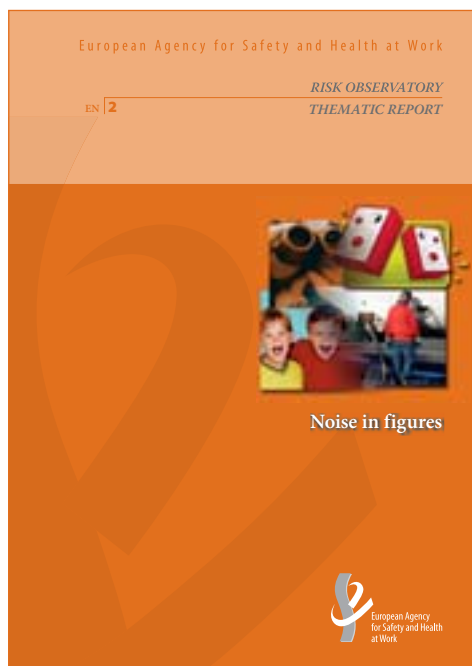
■ Hörselnedsättning

Bullerorsakad hörselnedsättning är fortfarande en av de allra vanligaste erkända arbetssjukdomarna. Kostnaden för hörselnedsättningar utgjorde ungefär 10 % av den totala kostnaden för arbetssjukdomar under åren 1999–2001.⁽¹⁾ Det kan förekomma en viss underrapportering och ofullständigt erkännande, särskilt för kvinnliga arbetstagare, men siffrorna påverkas även av de tröskelvärden som tillämpas för definitionen av hörselnedsättning. Tendenserna varierar beroende på land och policy när det gäller erkännande. I Tyskland börjar till exempel antalet erkända fall att stabiliseras, medan siffrorna när det gäller graden av nedsättning sjunker.

Självrapporterade hörselproblem har ökat något. Resultat av europeiska enkätundersökningar⁽²⁾ visar att 7 % av de europeiska arbetstagarna anser att arbetet påverkar deras hälsa i form av hörselrubbingar. Arbetstagare som anmäler höga nivåer av bullerexponering anmäler även fler hörselproblem.

■ Tinnitus

Bullerorsakad hörselnedsättning åtföljs ofta av tinnitus, eller ett ringande ljud i öronen. När det gäller tinnitus är tillgången till data otillräcklig. Enligt forskning i Storbritannien från 2003 beräknas 153 000 män och 26 000 kvinnor i åldrarna 35 till 64 år ha allvarliga hörselproblem som kan hänföras till buller på arbetet, och ungefär 266 000 män och 84 000 kvinnor lider av ihållande tinnitus som är arbetsrelaterad. Ytterligare övervakning bör bidra till att bedöma problemets omfattning i Europa som helhet.

⁽¹⁾ "Costs and funding of occupational diseases in Europe", Eurogip-08-E, August 2004. <http://www.eurogip.fr/pdf/Eurogip-08E-cost.pdf>

⁽²⁾ Europeiska undersökningen om arbetsvillkor (European Survey of Working Conditions, ESWC).

■ Akustisk chock

Akustisk chock är en term som används för att beskriva de fysiologiska och psykologiska symtom som en person kan uppleva efter att höra ett plötsligt, oväntat och högt ljud via en telefonlur eller ett headset. Mest riskutsatta är arbetstagare vid teletjänstcentraler. Problemet kan förvärras om teletjänstcentralerna är så bullriga att operatörerna måste vrida upp volymkontrollerna högre än vad som skulle krävas i en tystare arbetsmiljö. Arbetsmiljöbyråns expertundersökningar om nytillkomna fysiska risker har dessutom lyft fram akustisk chock som ett problemområde.

■ Kombinerade effekter

Hörselnedsättning kan även orsakas eller förvärras av bruket av kemiska produkter. Till de ämnen som är kända för att vara skadliga för öronen (ototoxiner) hör lösningsmedel, metaller, droger/läkemedel och kvävande ämnen. Sektorer där arbetstagare utsätts för höga bullernivåer och för farliga ämnen eller vibrationer är tryckeribranschen, måleribranschen, båtbyggande, byggbranschen, tillverkningsindustrin, kemisektorn, oljesektorn, läder- och möbeltillverkning, lantbruk samt gruvindustri. Kombinerad exponering för buller, vibration och stark värme kan även förekomma vid gjutier. Många av dessa sektorer är vanligare i de nya medlemsstaterna än i EU-15.

■ Buller och olyckor

Buller skadar inte bara en arbetstagares hörsel: det kan även utgöra en olycksorsak eftersom det inverkar negativt på kommunikationen. Arbetstagare som bär hörselskydd kan vara förhindrade att höra muntliga instruktioner och varningsljud. Man har i ett flertal projekt arbetat med att utveckla en metod för att förutsäga förmågan att förstå tal och uppfatta ljudsignaler hos arbetstagare som bär hörselskydd. I den här rapporten har man dessutom ringat in ytterligare olycksrisker för arbetstagare med hörselnedsättning.

Buller rapporteras som ett problem av arbetstagare i utbildningssektorn i ett flertal medlemsstater och röst-rubbningar har en betydande inverkan på lärares frånavarotal.

WHO:s riktlinjer rekommenderar en bullernivå på 35 dB(A) för klassrum. Faktum är att bullernivåerna i skolor kan nå så höga nivåer som 60–80 dB(A) i normala klasser och till och med överskrida gränsvärdena för arbetsplatser i skolornas verkstäder och idrottsanläggningar. Mätningar i klassrum har avslöjat ljudförhållanden som innebär att mindre än hälften av det som sägs kan förstås.

Röstens betydelse som arbetsredskap blir dessutom större i och med utvecklingen av röstaktiverad teknik och det ökande antalet teletjänstcentraler, där det ställs höga krav på röstförmågan.

■ Hälsoeffekter som inte har att göra med hörseln

Det finns bevis på ett flertal hälsoeffekter som orsakas av buller på medelhög nivå, inklusive röstproblem, stress, hjärt- och kärlsjukdomar samt neurologiska problem. Buller som ligger under de nivåer som orsakar hörselskador kan leda till icke hörselrelaterade hälsoeffekter om det har en kronisk inverkan på sömn och avslappning, om det stör kommunikationen och förmågan att uppfatta vad som sägs, eller om det inverkar negativt på mentala uppgifter som kräver en hög grad av uppmärksamhet och koncentration.

Förebyggande åtgärder

Det behövs ytterligare ansträngningar för att minska bullret på arbetsplatserna. I studier av åtgärder för bullerbekämpning på arbetsplatser förekom ett brett spektrum av olika angreppssätt och några effektiva hörselskyddande program kunde ringas in. Mindre företag hade mycket begränsade förfaranden för bullerbekämpning och förlitade sig i hög utsträckning på personlig skyddsutrustning.

Ytterligare förbättringar krävs dessutom för att effektivt minska bullret vid källan. Yrken med höga bullernivåer på arbetsplatsen använder vanligen ett brett spektrum av processer och maskinell utrustning. I den här rapporten presenteras några exponeringsprofiler för bullerutsatta sektorer, som lantbruket, byggbranschen samt livsmedels- och dryckesindustrin.

Bullret måste hållas på en låg nivå där koncentration är nödvändig. Påtagliga minskningar kan uppnås genom akustiska åtgärder. Komplexiteten i arbete och administrativa uppgifter har ökat i yrkesgrupper verksamma till exempel inom hälso- och sjukvården eller undervisning, men även inom den industriella produktionen. Därför innehåller denna rapport ett antal rekommendationer för bullernivåer i kontorsmiljöer, samt hälso- och sjukvård.

Forskningsbehov

Målinriktade undersökningar i utvalda yrkesgrupper (hälso- och sjukvård, hotell- och restaurangbranschen, transportsektorn, teletjänstcentraler) skulle bidra till att ringa in problemområden som bör bli föremål för förebyggande åtgärder.

Ytterligare data krävs dessutom för att bedöma

- exponeringen för buller på medelhög nivå,
- kombinerade effekter av buller och vibrationer, buller och kemikalier, samt
- effekten av buller på gravida arbetstagare.

Forskningen bör dessutom stödja förebyggande ansträngningar när det gäller hörselskadade arbetstagare och interferensen med varningar och signaler.

Ytterligare information

Fullständiga resultat från riskcentrumet finns på internet: <http://riskobservatory.osha.europa.eu>

Uppgifter om bullerexponering och hörselnedsättning, inklusive nationella uppgifter, finns också på internet: <http://riskobservatory.osha.europa.eu/noiseexposure/> och <http://riskobservatory.osha.europa.eu/hearingloss/>

Europeiska arbetsmiljöbyrån

Gran Vía, 33, E-48009 Bilbao

Tfn (34) 944 79 43 60, fax (34) 944 79 43 83

E-post: information@osha.europa.eu

